

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENECE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
istolet, peti vrsta
malih oglasov po 130
in 2 D, večji oglas
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
za pr. večjem D
naročniku popusti
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
četrta po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopis se ne vračaja, ne frankirano
pisma se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celoletni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inštalacijo, Sarajevski 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Od Ilirije do Jugoslavije

Jutri, 14. oktobra bo preteklo sto in dvajset let, odkar je v Schönbrunnu francoski imperator Napoleon Bonaparte sklenil mir, po katerem se je velik del slovenskih dežel z Dalmacijo in delom hrvatskih pokrajin združil v eno upravno enoto pod imenom »Ilirske province«. Tako so se prvič v novem veku sklenili, vsaj deloma, bratje po krvi, in tako so tudi pri Slovencih, dasi ne pri vseh, začasno padle deželne meje. Gorica, Trst, Primorje, Kranjska, del Koroške so zagledale svoje središče v Ljubljani, ki je postala glavno mesto Ilirije.

V spomin tega dogodka, ki je imel za nas Slovence dolekoosežne kulturne posledice, in v potrditev prijateljstva med Francijo in Jugoslavijo, se je dvignil sredi Ljubljane spomenik, ki ga bomo danes slovesno odkrili.

Vemo sicer, da Ilirija ni bila za Napoleona samega nikakoli narodna tvorba, da je bila nova vojaška provinca za imperatorja predvsem vojna in gospodarska opora. Toda v okviru te Ilirije, ki je imela svoje izjemno stališče, in po modri naklonjenosti guvernerja, maršala Marmonta, smo dobili Slovenci prvič svoje srednje šole, kjer je tudi narodni jezik imel veljavo, dobili v narodni ljudski šoli osnove narodne izobrazbe in v slovenskem jeziku pisane učne knjige in imeli smo tudi univerzo. Tako se je naš narod v času, ko so se začeli narodi prebujati iz fevdalnega in duševnega hlapčevanja, po uvidevnosti Francozov in idealnim pa odločnim delom nekaterih Slovencev zlasti Vodnika in Zoisa, zdramil in ni več zaspal. Od Vodnikovega vzklika: »Napoleon reče: Ilirija vstan!, kot prvega, še ne dovolj opredeljenega skupnega narodnega ideala, smo preko Preserna, ki je odločno izpovedal vero v našo prihodnost, preko borcev I. 1848. in dalje preko vseh ustavnih bojev, v vseh težkih in uspešnih borbah za osnovne narodne pravice vzrasli v narod, ki je kljub svojemu majhnemu številu stal kot straža južnega Slovanstva proti severu, zapadu in jugu in si v boju sproti gradil svoje narodne ustanove in skušali dohiti kulturno visoko stoječe zapadne narode.

Svoboda, enakost, bratstvo — ta trojna osnova novega evropskega človeka se je po Francozih kljub vojnim razmeram pri nas udomačila, da je slovenski človek ni več pozabil. Narod, ki je iz lastne moči, proti vladajočim silam dotedaj še nad dvestoinpetdeset let ne goval svoj jezik v knjigi, ki pa je v času prosvetljenstva dobil od absolutistične vlade samo slabe abecednike in tupatam kak zakon v svojem jeziku, je v Iliriji dobil več, kakor se je na prvi mah zavedal. Strogost uprave, bremena, ki jih je nalagala vojna, nove odredbe proti patriarhalnim navadam so v ljudstvu sicer vzbujale dokaj odpora, točnost uprave, javna varnost, široko razumevanje ljudske potrebe po izobrazbi pa so zgradile nekaj, kar pozneje nobena vlada ni mogla več izbrisati. Francozi so si kmalu ustvarili zaupanje in Marmont je vzljubil naš narod.

Dve lepi podobi iz te dobe nam vstajata pred očmi. Marmont in Vodnik, eden zgled uvidevnosti in svobodoljubnosti, drugi zgled neizčrpane prirodnosti in zdrave samostojnosti, ki brani svoje in nikomur ne krati njegovega. Ta dva moža sta storila, da so se narodno-kulturne razmere pri nas uredile pravično in v skladu z tedanjim časom. Šlo je za upravni jezik in izobrazbo upravnega uradništva. Iz ljudske šole je bila doslej vladajoča nemščina po predpisih izključena, pa tudi ilirščina, katero so hoteli uvesti Dubrovničani, ni obveljala. Marmont, ki je že prej upravljal Dalmacijo in pospeševal srbohrvatski jezik in njegovo znanstvo, je po Vodnikovi inicijativi uvidel, da Slovenci morejo črpati izobrazbe samo po svojem materinem jeziku in da s tem jezikom enotnost Ilirije prav nič ne trpi. Vodnik je v kratkem času napisal štiri šolske knjige in tako tudi v danjši knjigi, kako je treba narodno kulturno vprašanje reševati. »Oba (Ilirec in Slovenec) se lahko razumeta v navadnem življenju in v kratkih stavkih in nedolgo občevanje je izobrazilo Slovenca toliko, da je Ilirec vedno lahko razumel in bil razumljen... Odtod sledi, da naj obe polovici naredita za podlago ljudske izobrazbe vsaka svojo slovnico; v nji naj uravnata svoj tehnični jezik in v svojih slovarjih navedeta razlikujoče besede, pristavljajoč jim izraze, lastne obema strankama; ostalo pa prepustita itak jezikoljubnemu Slovanu, ki se bo kmalu osposobil, razumeti svojo sopolovico, tudi v slučaju, kadar bo govorila svečano in v iz-

Italijanska iredenta po našem ozemlju

Iredentistične organizacije ovirajo sporazumevanje

Belgrad, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Kar niti do danes ni razumel belgrajski dopisnik »Giornale d. Italia« Salvatio Pozzi, je končno razumel njegov ravnatelj Virginio Gayda. V enem svojih člankov poudarja sedaj Gayda, da bi Jugoslavija hotela prijateljstvo z Italijo. Bistveno je to res vse, kar mi hočemo. To prijateljstvo, ki bi se stvorilo med Jugoslavijo in Italijo, ne bi izključevalo popolne nezavisnosti in notranje svobode obeh narodov. Italija ima svoja notranja vprašanja, mi tudi vsaka izmed obeh držav ima z njimi dovolj opravka, da se ji ni treba vtiikati v tuje stvari. Naše prijateljstvo pomeni lojalne zveze, razvijanje gospodarskih odnošajev, skupno sodelovanje, vse, kar pomeni istotna koordinacija ciljev za svetovni mir.

Toda Gayda, ko ugotavlja, da bi Jugoslavija hotela prijateljstvo z Italijo, ne uporablja svojo, sicer običajno zbirko psovka na našo državo. Vendar pa navaja argumente, ki so popolnoma izmišljeni. Ne more biti namreč govora o terorizmu, ki bi ga naj izvrševale naše »bande« na italijanskem ozemlju. Končno tudi ni naša krivda, da imamo toliko tisočev sonarodnjakov pod Italijo. Pa mi tudi v tem oziru ne maramo biti nelojalni. Njihova usoda, ki je itak znana svetovni javnosti, je odvisna od njihove narodne zavesti in naravnega po-

ložaja, ki jim ga dopušča italijanska vlada. Vse to je popolnoma nezavisno od nas.

Popolnoma obratno je vprašanje dela tako zvanih italijanskih združenj, ki jih navaja Gayda in ki propagirajo tudi po našem ozemlju. Nesporno je, da obstoja pri nas le ena organizacija, ki se briga za Jadran, in to je Jadranska straža. Njen cilj je, vzbujati interes za morje, obalo in gospodarsko okrepitev. Drugega stoji stvar v Italiji. V vsej italijanski javnosti vlada prepričanje, da je treba gledati na Dalmacijo in jugoslovansko obalo sploh. Mi pri tem ne omenjamo »Lega nazionale«, ki je bila ustanovljena še pred vojno, niti propagandističnega »Dante Alighieri«. Naj omenimo le politična društva, ki propagirajo iredento na našem ozemlju. To so: »Pro Dalmazia«, »Coscienza Adriatica«, »Pro mare nostrum«, »Comitati d. Azione Dalmatica«, »Associazione volontieri di guerra«, »Nicolo Tomaseo«. Vse te organizacije podpirajo še polslužbena »Liga Navale«, »Ente nazionale adriatico« in »Gari-baldi«. Vse skupaj razvijajo pomorsko jadransko akcijo, da se od italijanske strani prisvoji Jadransko morje. Ali niso ravno te organizacije krive nesporezumu med Italijo in Jugoslavijo? Pritrjujemo Gaydi, da Jugoslavija hoče prijateljstvo z Italijo. Naj le on ustvarja razpoloženje na italijanski strani, kakor je pri nas.

MacDonald iskreno za mir

Vojna ni romantičen dogodek — Moralična razorožitev mora iti pred fizično

Newyork, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Macdonald je danes še pred svojim prihodom, ali bo mogel izvršiti svojo veliko življenjsko nalogo za vzpostavitev miru na svetu. Iz njegovega govora se je čutila tudi nujna želja, da bi prepričal Francijo in Italijo, da mu ni za diplomatske spletke in da je edini njegov cilj med narodi. Omenil je: »Če podpisemo mirovno pogodbo, bomo s tem zastavili svojo čast, da ne sme biti nobene vojne več. Ali se ne bi končno lotili tega, da bi zgradili organizacijo miru? Nihče, ki je podpisal pogodbo, ki veruje v mir in ki ga vodi čast in zdrava človeška pamet, ne bi mogel delati drugače, kakor Hoover in jaz.« Nato se je spominjal najbolečnejših časov iz svetovne vojne, ki bodo ostali starejši generaciji nepozabljivi, toda sedaj dorasča mladina, ki vojne ne pozna in ki v spoštovanju, katerega izkazujemo grobovom naših umrlih, ne vidi spomina na padle, temveč vidi spomin na vojne čase same. Zato je naša naloga, da dokler še živimo, prevzamemo nase odgovornost in mirovne probleme razvijemo v vseh podrobnostih, da ne bo zapadla v napake mlada generacija, ki smatra vojno za romantičen dogodek. Nato se je Macdonald branil proti očitku, da hoče deseti angleško-ameriško alianco, in izjavil, da je alianca sredstvo stare diplomacije, s katerim nima več časa delovati. Kar sta on in Hoover storila, je sledeče: »Srečala sva se v pragozdu s sekuro v roki in sva se trudila, da izsekava pot k miru. Samo po sebi je bilo umevno, da sva svoje delo združila, da se pot razširi, da bo po njej lahko hodilo več narodov. Sporazum, ki sva ga skušala doseči, bo ostal vedno nepopoln in nezadovoljiv, dokler ne bo postal last vseh narodov. Moralična razorožitev mora iti pred fizično. Ko pa hoče kak državnik miselnost vojaškega zavarovanja zamenjati z miselnostjo političnega zavarovanja, zadene ob

tisoč težkih problemov. Namesto da bi čutil, da je vojni duh postal brez pomena, postane malo dušen. V Evropi smo delovali s precejšnjimi uspehi, javno mnenje Evrope je pozvalo svoje državnike, da prevzamejo s svojim delovanjem tudi riziko miru. Kaj se riskira za mir? Verujem besedi Amerike in njenemu prijateljsstvu. Smatram, da je Amerika narod časti, znak časti pa je, izpolnjevati obljube. Vedno se dobijo ljudje, ki hočejo trditi, da gotovih stvari ni mogoče odpraviti z razsodiščem, in ki ugovarjajo: narodna čast! Gotovo je narodna čast nekaj, kar ni v naravi razsodiščnega postopanja, toda Hoover in jaz sva podpisala pogodbo in zastavila svojo narodno čast, da bova držala svojo prisego.« Dalje je Macdonald apeliral na javno mnenje, naj podpira njega in Hooverja pri mirovnem delu in naj se upre vplivom, ki hočejo iz slučajnih neuspehov dokazovati, da je uspeh nemogoč. Uspeh mora priti. Konferenca, za katero smo odprli vrata, je prva, ki obeta uspeh in ki bo izravnala pot za svetovno razorožitveno konferenco.

Princ Karel se vrne v Romunijo?

Bukarešt, 12. okt. (Tel. »Slov.«) »Adevareul« poroča, da je v najbližjem času pričakovati vrnitve bivšega prestolonaslednika Karla v Romunijo. Ministrski predsednik Maniu je izjavil, da bi mu vlada pri vrnitvi ne delala nobenih ovir, ker so bile ostre odredbe proti princu delo bivšega ministrskega predsednika Bratianu. Da dekaže opoziciji, da ima popolno zaupanje regentskega sveta, je vlada Mania podala večeraj demisijo, ki je bila pač samo formalna in katero je regentski svet tudi odklonil.

so poleg njega bratje, ki si morajo podati roke in le tisti, ki so se uklonili tuji kulturi in obupali nad slovensko bodočnostjo, in hoteli, da Slovenci hlapčujemo, so bili tudi nasprotniki vseh teženj po našem zedinjenju.

Ko danes odkrivamo spomenik Ilirije, na katerem stoji podoba njenega ustanovitelja Napoleona Velikega, na katerem je izrazil obraz Ilirije — Slovence in v katerega osrčju počiva prah neznanega Napoleonovega vojaka, se živo spominjamo, da je bila ta prva narodna politična tvorba ustvarjena z velikimi dejanji, žrtvami, z državniško modrostjo in pravičnostjo, vredno visoko civiliziranega naroda. Stoindvajsetletnica tega prvega našega političnega zedinjenja spomin na ta naš prelep, svetel dogodek, je tem iskrenejši, ker se vrši v času velikih dejanj, ko smo nasproti tedanji mali Iliriji doživeli veliko Jugoslavijo, državo popolne enakopravnosti, enakosti in bratstva, državo, o kateri je naš najvišji modri vladar slovesno izrekel: »Hrvat! bodo nadalje Hrvati, Srbi Srbi, Slovenci Slovenci. Vsi pa bodo polnosni, da so Jugoslovani.«

Zmaga opozicije na Poljskem

Preteklo nedeljo so se v Poznjanski vodini na Poljskem vršile občinske volitve, ki so prinesle nepričakovano zmago desničarskim strankam opozicije. Skupaj so te stranke dobile nad dve tretjini vseh mandatov. Največji uspeh so imeli krščanski demokrati. Največji poraz pa so doživeli socialisti. Splošno se zdi, da je socialistična stranka skoraj v popolnem razsulu vsled svoje dvoletne politike. V parlamentu se ne upa nastopiti proti svojemu bivšemu voditelju Pilsudskemu in pričakuje od njega milosti in podpore, med ljudstvom pa se dela opozicijskim. Vsled take politike jo pristaši zapuščajo in pristopajo največ h krščanskim demokratom in krščanskim socialistom.

Pri teh volitvah je zelo značilno tudi ogromno nazadovanje Nemcev. Dobili so komaj eno dvajsetino oddanih glasov. To najbolj dokazuje, kako neupravičene so nemške zahteve na to obmejno ozemlje. Nemška propaganda se stalno trudi dokazati, da je to ozemlje vsaj v precejšnji večini naseljeno od Nemcev. Realnost pa kaže drugače. Gotovo je, da so Nemci spravili na volišče vse svoje ljudi do zadnjega moža in dobili kljub temu: eno dvajsetino mandatov.

Angleži o jugoslovansko-bolgarskih odnošajih

London, 12. okt. (Tel. »Slov.«) AA. Diplomatski urednik »Daily Herald« poroča v svojem tedenskem pregledu o zunanji politiki, da pogajanja med Jugoslavijo in Bolgarsko glede ureditve njihovih obmejnih incidentov dobro napredujejo in da obstojajo razlogi, da bo začasni sporazum, ki je bil prejšnji teden dosežen med obema državama, tvoril podlago za trajno ureditev enega najbolj nevarnih sporov v Evropi. Atentati z bombami, ki so bili izvršeni po podpisu začasnih sporazumov, so bili prirejeni samo, da bi se sabotirala pogajanja in da bi ponovno izbruhnila med Jugoslavijo in Bolgarsko stara nesoglasja. So pa znaki, ki govorijo za to, da želita Beograd in Sofija iskreno, naj bi njuno politiko ne vodile več akcije profesionalnih komitejev. Člankar smatra, da je poziv Hendersona k pomiritvi ugodno in z uspehom odjeknil tudi na Balkanu.

Nadir kan gospodar Afganistana

London, 12. okt. (Tel. »Slov.«) »Daily Mail« poroča, da so Nadirkanove čete zavzele Kabul s tem, da so ga obkrožile od treh strani. Sakval kan je začasno prevzel poveljstvo v mestu, dočim je Nadir kan izdal proklamacijo, v kateri izjavlja, da je zavzel ves Afganistan in pozivlje vsa plemena, da ustavijo boje. Nadir kan namerava imenovati novo vlado. Vsako plenjenje je strogo prepovedano.

„Los Angeles“ poškodovan

Berlin, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Ameriško poslaništvo je opoldne prejelo brezlično brzjavko, da je vihar uničil amer. zrakoplov »Los Angeles«. Pozneje je dospela še ena brzjavka, da vest v tej obliki ni resnična, temveč, da je zrakoplov samo poškodovan.

Dr. Tuka obolev

Praga, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Dr. Tuka je v zaporu obolev na angini. Slovaška ljudska stranka namerava vložiti prošnjo, da pošljejo dr. Tuko v bolnico. Vzklicna instanca se bo z vzklicom proti prvi razsodbi bavila šele začetkom februarja 1930.

Barcelonski šahovski turnir

Barcelona, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Ob razstavi v Barceloni je bil tam mednarodni šahovski turnir, ki je končal takole: Prvi zmagovalac je bil Capablanca s 13 in pol točkami, za njim je dobil Tartakover 11 in pol, Colle 11, Rey in Monticelli 8 in pol, Colmayo 8, Yates in 7 pol, Villanova in Menšikova 7, Marin in Soler 5, Rivera 4 in pol, Font in Aguelera 3, Tore 2. Capablanca je na vsem turnirju samo enkrat zgubil pol točke.

Nova zmaga Aljehina

Berlin, 12. okt. (Tel. »Slov.«) V šahovski tekmi za svetovno prvenstvo sta Aljehin in Bogoljubov nadaljevala danes večerajšnje nedokončano 12. partijo. Šele po štirinurnem boju je Aljehin dobil partijo. Stanje je sedaj: Aljehin 6, Bogoljubov 2 dobljeni partiji, remis 4 partije. Jutri popoldne bosta igrala 13. partijo.

Dunajska vremenska napoved: Nestanovitno vreme bo trajalo dalje.

Kraljeva zahvala

Belgrad, 12. oktobra. AA. Nj. Vel. kralj je prejel povodom zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na banska področja številne rodoljubne čestitke in izjave udanosti tako iz notranjosti države kakor iz inozemstva. Po najvišjem nalogu pisarni Nj. Vel. kralja je čast zahvaliti se vsem tem osebam in ustanovam za dostavljene čestitke. (Iz pisarne Nj. Vel. kralja, Belgrad, 9. okt.)

Bani v audijenci

Belgrad, 12. oktobra. AA. Nj. Vel. kralj je danes sprejel v audijenci gg. inž. Dušana Sereneca, novoimenovanega bana dravske banovine, Dako Popovića, novopostavljenega bana dunavske banovine, Svetislava Milosavljevića, bana vrbaske banovine in dr. Perovića.

Prenos poslov na banovine

Belgrad, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Predsedništvo vlade je poslalo vsem ministrstvom razpis, da naj mu dostavijo predloge, obrazložene tudi s finančne strani, kateri posli, ki so se do sedaj upravljali v ministrstvu, naj se prenesejo na banovine. Predlogi se morajo predložiti do 16. t. m., torej do torka.

Novi angleški poslanik na našem dvoru

London, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Prvi tajnik angleškega poslanstva v Parizu Neville Meyrick-Henderson je bil imenovan za angleškega poslanika v Belgradu. Diplomata je že od l. 1905. in je deloval do sedaj v Leningradu, Tokiu, Rimu in Carigradu.

Prvi argentinski poslanik na našem dvoru

Belgrad, 12. okt. AA. Opoldne je Nj. Vel. kralj sprejel v svečani audijenci novoimenovanega poslanika argentinske republike na našem dvoru g. Alberta Candiotti, ki je pri tej priliki izročil svoje akreditivne listine. G. Candiotti je diplomat že 25 let. Pred kratkim je bil imenovan za generalnega konzula Argentine v Atenah, kmalu nato za poslanika v Belgradu. Novi argentinski poslanik v Belgradu bo obenem zastopal svojo vladu pri atenski vladi s sedežem v Belgradu.

Predsednik vlade na inspekcijskem potovanju

Belgrad, 12. okt. AA. Predsednik vlade general Peter Živković je danes odpotoval na veliko inspekcijsko potovanje po notranjosti Srbije. Tekom današnjega dne je prispel do Negotina. Na vsej poti je pregledoval posamezna srezka poglavarstva. Poslušal je referate o javni upravi, varnosti in vseh gospodarskih in socialnih vprašanjih, ki zanimajo prebivalstvo. Na mnogih krajih se je general Živković razgovarjal s priprostim ljudmi ter poslušal njihove želje in pritožbe. Prebivalstvo je priredilo predsedniku vlade v vseh krajih, kjer se je ustavil, navdušene ovacije.

Manevri naše vojske

Belgrad, 12. okt. (AA.) Na področju med Kolubaro in Drino se vrše že dva dni veliki jesenski manevri naše vojske. V operacijah nastopajo vse vrste orožja, zlasti so topov izdatni meri uporabljeni letala, radiotelefoni in golobi. Operacije današnjega dne so deloma ovirale slabe poti. Golobi so rabili za operacijskega področja do svojih golobnjakov v Petrovaradinu 45 do 47 min. Dobro so se obnesli tudi psi, ki jih ni motilo izdatno streljanje na bojiščih.

Vojni ukaz

Belgrad, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Nj. Vel. kralj je na predlog vojnega ministra podpisal večji vojni ukaz. Med drugim je imenovan v prometnem oddelku glavnega generalnega štaba Vučan Branko, za vršilca dolžnosti poveljnika 2. baterije dravske topniške brigade je postavljen Zmavec Marijan, za poveljnika 2. eskadrona polka Marije Romunske je imenovan Nežmah Miroslav, za upravitelja Jadranskega skladišča v Šibeniku Nadlež Martin.

Premestitev uradnikov

Belgrad, 12. okt. (Tel. »Slov.«) V prometnem ministrstvu je bil podpisan večji ukaz o premestitvi uradnikov. Za upravnika železniške delavnice v Sarajevu je imenovan Josić Ivan, dosedanji upravnik železniške delavnice v Subotici. Za šefa oddelka za vzdrževanje proge v Čački je bil imenovan Muha Rudolf. Dosedanji šef postaje Leskovac Erno je postavljen za šefa komercialnega oddelka prometnega ministrstva. Za šefa postaje Leskovac je bil imenovan Škof Franc. Za šefa kurilnice v Bosanskem Brodu je imenovan Dominik Martin.

Burov gre v Rim?

Sofija, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Čuje se, da bo bolgarski zunanji minister Burov pri svojem povratku iz Pariza v Sofijo prvič obiskal Rim. Burovov sklep se smatra za udarec proti italijanskim listom, ki ga ostro napadajo radi njegovega stališča nasproti Italiji. Italijanski listi so grozili, da bo Italija pri reparacijskih pogajanjih podpirala Grčijo, ki je v tem vprašanju najnevarnejša nasprotnica Bolgarije.

Pozdravi mesta Lyona in Grenobla Ljubljani

Lyonski župan Herriot francoskemu konzulu v Ljubljani g. Neuvilleu:

Gospod konzul.

Prerad bi sprejel povabilo ljubljanskega župana. Pred kratkim sem se mudil v Ljubljani in visoko cenim njeno delavnost, njeno slavno preteklost in njeno vzgledno domoljubje. Ponosen sem na to, da obuja Ljubljana spomin na one čase, ko je pošiljal Napoleon tjakaj Marmonta in Fouchea, Bertranda in Las Lesesa, da ne govorim o ubogem Junotu. Rad bi poiskal sledove knjižničarja Charlesa Nodiera, ki je začel tam pisati svojega »Jeana Sbogarja« in morda bi mi pokazali tudi nedostopni »Telegraphie Illyrien«. Napoleon ni samo sodeloval pri ustvaritvi jugoslovanske ideje, ki jo je prevzela ilirska šola leta 1840. z Gajem Demetrom in s tolikimi drugi, temveč so njegovi sodelavci seznanili Francijo s posredovanjem »Journala des Debats« obenem tudi z odličnim narodom, ki ga od takrat nismo nehalo ljubiti. Vaše pravkar sprejeto pismo mi obuja te in druge spomine. Zato pa sem zadržan s turnejo po Srednji Evropi. Zato Vas prosim, da me oprostite pri mojem tovarišu ljubljanskem županu in da sprejmete zanj, kakor zase izraze mojega najodličnejšega spoštovanja.

Čabar za priključitev k dravski banovini

Prezid, 12. 10. 1929.

Casopisne vesti, da je naš čabarski okraj pridružen dravski banovini, je pozdravilo ljudstvo z največjim navdušenjem. Znano je širši javnosti, da se razprostira etnografska Slovenija tja do Vrhovskega. Naš čabarski okraj je bil preje vedno zapostavljen. Ljudstvo, ki prihaja tu v prvi vrsti v poštev, ne razume hrvaščine. Če tolmači duhovnik s prižnice božjo besedo v hrvaščini, ga ljudstvo ne razume čisto. Nasprotno pa so vsi verniki nad vse zadovoljni, kadar se pri nas nahaja slovenski duhovnik. Ko pridejo po njegovi pridigi iz cerkve, se veselo pogovarjajo: »Ta nam govori v jeziku, ki ga razumemo.«

Mi tu v čabarskem okraju nimamo nebežnih komunikacijskih zvez z Delnicami in moramo potovati v Zagreb ali Karlovec čez Rakke ali Ljubljano. Zato se že leta 1919. poslate naše občine v Belgrad spomenice, naj se naš okraj zveže s Slovenijo. Ali za časa parlamentarnega režima tega nismo mogli doseči. Zakaj se to ni moglo doseči, o tem nečemo tu govoriti, ker spada to v žalosno strankarsko zgodovino. Treba pa je omeniti neko drugo

Župan mesta Grenoble je poslal ljubljanskemu županu dr. Pucu naslednje pismo:

Dragi tovariši!

Čutim se počaščenega, da ste povabili mesto Grenoble na proslavo 120. letnice ustanovitve Napoleonske Ilirije, ki se bo vršila od 12. do 14. oktobra. Nepozaben nam ostane spomin na junij 1926, ko so se meščani Grenobla in Lyona čutili enako navdušene, ko so naša pevska društva pela pod kostanji Zvezde, ko smo gajenjeni posetili Vaš starodavni magistrat, Vašo živahno univerzo, krasen Tivolski park, francoski inštitut in občudovanja vredni Grad, od koder je tako krasen pogled na Slovenske Alpe.

Zal je grenobelski občinski svet zaradi pospešenja novega občinskega proračuna zadržan in se ne more odzvati Vašemu ljubeznivemu povabilu. Prosim Vas, da sporočite članom občinskega sveta v Ljubljani in pripravljalnemu odboru naše obžalovanje, da moramo odpovedati Vašo gostoljubnost. Ob proslavi francoske misli v Vaši deželi, smo z Vami enega srca. Povejte članom Glasbene Matice, da nas bo vzradostil njihov obisk in da jih bodo naši meščani sprejeli z veseljem in navdušenjem.

stvar. V tistih žalostnih časih so dobili nekateri velike pravice za sekanje gozdov in sekira je tudi v prelirani meri pela. Ti ljudje se sedaj boje, da bi objektivni uradniki dravske banovine pregledali njih delovanje in zato so sklenili, da pošljejo v Belgrad deputacijo, ki naj doseže, da se čabarski okraj zopet prideli savski banovini.

Morda bo ta deputacija govorila v Belgradu, da zahteva ljudstvo to spremembo, ali to je velika neresnica. Ljudstvo je nasprotno odločno pozdravilo priključitev k dravski banovini in če bi se v tej stvari izvedel plebiscit, potem bi se kvečjemu 10 odstotkov ljudi izreklo za priključitev k savski banovini.

Pri tej priliki pa bi prosili merodajne kroge, da bi se preuredili sodni okraj, da bi nova razdelitev čisto odgovarjala gospodarskim in komunalnim potrebam.

Sedaj so bili gospodje v Belgradu, da bi nas zopet prideliili savski banovini. Toda mi kmetje smo proti temu in če treba bomo tudi mi šli v Belgrad, da ostane sedanja razdelitev. Zakaj čabarski okraj ima hišo v savski banovini, ali okna in vrata hiše so v dravski banovini. To pa je odločilno.

Ostrejša smer v komunistični internacionali

Tročki se vrne v Rusijo

Moskva, 12. okt. (Tel. »Slov.«) S tem, da je bil Buharin, prejšnji duhovni vodja ruskega komunizma in predsednik komunistične internacionale, prestavljen v Novosibirsk, najpomembnejše sibirsko tržišče, kjer bo organiziral združeno nakupovanje, se je končevaljavno napravila zaključna črta nasproti komunistični desnici. Obenem je bil s tem dan zunanji povod, da se omogoči dosežani levi opoziciji vrnitev v stranko. Trije voditelji opozicije, na čelu bivši poslanik Rakovski, so že meseca avgusta centralnemu odboru stranke poslali izjavo, v kateri pravijo, da se je Stalin

s tem, da je perazil desničarsko Buharinovo skupino, izkazal za pravega revolucionarja in ljeninista, ravno tako pa tudi s svojim ostrim kurzum v agrarni politiki. Zato prosijo, da se bivši levi opoziciji omogoči vrnitev v komunistično stranko in Tročki pokliče iz prognanstva. To pismo so poslali v podpis tudi Trockemu. Tročki se je izjavi pridružil z nekaterimi pridržki. Povrnitev Trockega pokaže posebno pomembna v trenutku, ko se podpisne pogodba z Anglijo in jo Moskva ratificira, ker sprava bi bila znak za to, da se v komunistični internacionali zopet poudarja ostrejša smer.

Boj za demokracijo na Madjarskem

Budimpešta, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Državni upravnik Horthy je odredil, da se ustavi kazensko postopanje radi veleizdaje in volunštva proti socialnemu demokratskemu voditelju Ernestu Garanyju, socialnemu demokratskemu pisatelju Buhingerju in socialnemu demokratskemu uredniku Weltnerju. Vsi se nahajajo v inozemstvu. Garany bo že v najkrajšem času prišel z Dunaja nazaj v Budimpešto. Ministrski predsednik Bethlen upa, da bo s tem korakom dosegel zblizanje z madjarskimi socialnimi demokrati. Pred kratkim so vsi trije imenovani socialni demokrati izjavili, da bodo tudi v primeru, če se vrnejo na Madjarsko, ohranili svojo politično neodvisnost.

Budimpešta, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Bethlen je danes sprejel reformiranega škofa Baltazarja iz Debrečina, ki mu je predložil program z dvanajstimi točkami.

Čehoslovaški-madjarski incident pomota

Praga, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Čehoslovaško-madjarski obmejni incident pri Komarnu je smatrati za pomoto. »Lidove Noviny« poročajo, da je ponoči od srede na četrtek čehoslovaška obmejna straža opazila v Salti pred neko gostilno dva moža, ki sta se skrivala. Ko ju je straža poklicala, sta začela streljati, radi česar je bil ranjen čehoslovaški finančni inspektor, moža pa sta pobegnili na madjarsko ozemlje. Na madjarskem donavskem bregu pri kraju Lekis so opazili po teh streljih živahno gibanje. Drugo jutro se je opazilo, da so Madjari svoje obmejne straže okrepili in da opazujejo čehoslovaško obrežje. Preiskava je dognala, da so bili oddani strelji iz madjarskih vojaških pušk. V Salti se domneva, da je

sin tamkajšnjega gostilničarja, madjarski polkovnik Koloman Zalky hotel ponoči obiskati svojega očeta in pred seboj poslati dva vojaka, da sta pregledala teren. Pripominja se, da je prejšnjo noč prišlo do streljanja med čehoslovaškimi in madjarskimi obmejnimi stražami tudi v sosednjem kraju.

Kitajske zmešnjave

London, 12. okt. (Tel. »Slov.«) V državljanski vojni med Nankingom in Kantonom so nastale za narodno vladu radi priključitve generala Fenga h Kantonu velike komplikacije. Ves kitajski jug se je izjavil za vstaškega generala Cangfakva in za reorganizatorja. General Feng je kot poveljnik prve armade, general Jengsišang pa kot poveljnik druge armade nastopil pohod na jug s ciljem, da doseže Hankov in Nanking. Zasedla sta že več mest v provinci Honan.

Kulturna sterilnost

»Jutro« je na predvečer ilirskih svečanosti objavilo uvodnik, s katerim je kanilo posebno počastiti današnje slovesnosti v Ljubljani. To je napravilo na ta način, da meče okrog s »kulturno sterilno protireformacijo«, in s tem, kako je cerkven pritisk našemu ljudstvu jemal vsako možnost razvoja za samostojno narodno udejstvovanje.

V dneih, ko se ves naš narod zbira s svečanimi čutili ob ilirskem stebru, se nam tako početje zdi skrajno netaktno in žaljivo. Čemu je tega treba? Zakaj vlačijo neki ljudje vedno znova v areno svojega življenja staro, skrhano orožje nekdanjega avstrijskantskega liberalizma, ki je tako izlajvano in lažljivo. Reformacija je bila vendar čisto nemška vera. To je bila vera nemških grofov in baronov, ki so z valpeti vladali nad našim ljudstvom. To je bila vera naših najhujših zatiralcev in krvnikov. Ravno »sterilna protireformacija« in verna naslonitev na papeštvo in Rim nas ni le versko, ampak tudi narodno očevala. V našem prosvitljenem narodu ve že vsak šolar, da je baš duhovščina in cerkev bila narodna probuditeljica slovenskega ljudstva. Duhovščina je dala ljudstvu prve kulturne osnove. Ostala je narodu vedno zvesta in mu ob najtežjih trenutkih stala ob strani. Tista inteligenca pa, ki se danes z narodnostjo tako neusmiljeno junači, je pridno nemškutarila. Ljudje, ki so že nešteto krat zatajili slovenstvo, ga zatajujejo danes in ga bodo vedno, ki so kulturno producirali nekaj slabe žurnalistike in ponatiskovali razne pamflete, ti ljudje danes, v nacionalni državi varno govorijo, »da je cerkven pritisk jemal narodu možnost razvoja za samostojno udejstvovanje«. Kdo pa je bratom, ki so ostali onkraj meja, edina narodna opora, in to za ceno žrtve in preganjanja? Tudi tam je tako, kot je bilo tu in tam že pri nas, da je slovensko ljudstvo samo še v cerkvah slišalo čisto slovensko besedo.

Lažnivi izpadi na našo slovensko narodno preteklost imajo namen izmalčiti in v nepravi luči naslikati našo sedanost. Biti moramo budni nad početjem teh ljudi, ki niti ob skupnih narodnih manifestacijah ne najdejo količkar primernega ravnesvesja, ampak nestrpnost otepavajo s svojim kulturnoboječnim kopitom, nezmožni, da bi porodili vsaj polovico ene same sveže, moderni dobi primerne ideje. To je pravcata kulturna sterilnost!

Občni zbor

Narodne galerije

Ljubljana, 12. oktobra.

Nočjo se je v društveni pisarni v Narodnem domu vršil občni zbor naše najvažnejše institucije, Narodne galerije. Občnega zbora se je udeležilo precej družbenikov ter so podali predsednik Zorman, tajnik Vesel, arhivar Zalar in blagajnik Pretnar obširna in temeljita poročila.

Članov ima Narodna galerija 535, njeno premoženje presega že milijonsko vrednost. Umetniške zbirke se stalno večajo in izpopolnjujejo. Letos se je zbirka pomnožila za 146 novih kosov, ki so stali skupno 38.000 Din. Veliko denarja se je letos vrglo zlasti v adaptacijo Narodnega doma, skupno okrog 650.000 Din.

Vsa poročila so bila vzeta na znanje, deloma z umestno kritiko. Nato so se izvršile volitve novega odbora. Za predsednika Narodne galerije je bil izbran generalni tajnik TOI g. dr. Fran Windischer, v odbor pa sledeči gospodje: prof. dr. Izidor Cankar, akad. slikar Gojmir Kos, dr. Lajovic, univerzitetni prof. dr. Fran Lukman, muzejski ravnatelj dr. Mač, ravnatelj Pretnar, konservator dr. Stele, akad. slikar Sternen, Šubić, Fr. Vesel, dr. Regali. Za revizorja sta bila izvoljena prof. dr. Rožič in dr. Krivec.

Občni zbor je nato novoizvoljeni predsednik zaključil z željo, da bi Narodna galerija bila Slovincem res to, kar mora biti; centralna matica vseh naših duhovnih dobrin, ki jih moramo in hočemo zbirati in ohranjevati bodočim rodovom.

Z novim odborom je kriza v Narodni galeriji rešena in možnost novega vsestranskega dela podana v največji meri.

Proslava 120letnice Ilirije

snoči v Unionu je bila prav dobro obiskana. Udeležili so se je predstavniki civilne in vojaške oblasti ter francoski konzul. Slavnostni govor v francoščini in slovenščini je imel pesnik Oton Zupančič, na kar je godba Dravske div. oblasti jako lepo igrala neko francosko uverturo. Gledališki igralci so nato uprizorili igrice, ki je imela namen nazorno predstaviti dogodke pred 120 leti ter osebnosti Vodnika, Zoisa, Napoleona itd. Vmes je pel Vodnikove pesmi zbor Glasbene Matice. Proslava je bila na moč originalna in zamišljena v starem duhu. Poleg tega je bila tudi poučna. Sledila ji je zabava s plesom.

Karteli zmagujejo

Praga, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Čisto tiho se je na Čehoslovaškem ustanovil velik koncern v strojni stroki, ki bo merodajno vplival na evropsko strojno industrijo in gradnjo avtomobilov. Gre za velikpotežno sodelovanje Skodovih tovarn, česko-moravske Kolben A. G. in brnske tovarne za orožje. Te tri tovarne nameravajo po vsem Čehoslovaškem enotno urediti izdelovanje avtomobilov.